

Akciju sabiedrības “Latvijas Finieris” vēstule Latvijas Bankas padomei

AS “Latvijas Finieris” | 09.09.2026

2026. gada 1. septembrī

Latvijas Bankas padomei

**Par dabas daudzveidības ieteikumu metodoloģiju, materiālu
aizvietojamību un ietekmi uz bioekonomikas investīciju vidi**

Godātā Latvijas Bankas vadība!

Vēstules priekšmets un mūsu bažas

AS “Latvijas Finieris” atbalsta nepieciešamību aizsargāt bioloģisko daudzveidību un pilnveidot finanšu sektora spēju identificēt ar dabu saistītus finansiāli materiālus riskus. Vienlaikus Latvijas Bankas izstrādātie ieteikumi rada virkni jautājumu par metodoloģijas tvērumu, pierādījumu bāzi, atklātību un iespējamo praktisko izmantošanu kredītiestāžu kredītriska procesos.

Latvijas Banka savās stratēģiskajās prioritātēs ir noteikusi, ka tai jābūt Latvijā vadošam un Ziemeļeiropā konkurētspējīgam ekonomikas un finanšu sistēmas kompetences centram, kas veicina analizē balstītu lēmumu pieņemšanu tautsaimniecības ilgtspējīgai attīstībai un finanšu sistēmas stabilitātei.

Mūsu ieskatā tieši šāds standarts ir piemērojams arī ar dabas daudzveidību saistītu finanšu risku metodoloģiju izstrādē. Secinājumiem, kas potenciāli var ietekmēt kredītiestāžu nosacījumus, kapitālietilpīgas investīcijas un tautsaimniecības nozaru konkurētspēju, jābalstās caurskatāmā pierādījumu bāzē, salīdzinošā ekonomiskajā analizē un skaidri pamatotā sasaistē ar finansiālo materialitāti.

Mūsu galvenās bažas nav par bioloģiskās daudzveidības mērķi kā tādu. Tās ir par risku, ka atsevišķas saimnieciskās darbības tiek klasificētas kā “labvēlīgas” vai “nelabvēlīgas”, nepietiekami izvērtējot alternatīvos materiālus, pilnu dzīves ciklu, ietekmes pārvietošanu starp valstīm un nozarēm, kā arī transmisijas mehānismu no ietekmes uz dabu līdz faktiskam kredītriskam.

Materiālu aizvietojamība un nepieciešamība vērtēt plašāk

Īpaši uzskatāmi šī problēma parādās būvniecībā un koksnes izmantošanā. Ja koksnes ieguve vai konkrēts mežsaimniecības paņēmieni metodoloģijā tiek klasificēts kā dabas daudzveidībai nelabvēlīgs, no šādas klasifikācijas nedrīkstētu tieši vai netieši izrietēt priekšrocība betonam, tēraudam, citiem metāliem, plastmasai vai importētiem materiāliem, pirms nav salīdzināta šo alternatīvu pilna ietekme.

Šādam salīdzinājumam būtu jāaptver vismaz izejvielu ieguve, zemes izmantošana, ietekme uz bioloģisko daudzveidību, enerģijas un ūdens patēriņš, SEG emisijas, transportēšana, materiāla kalpošanas laiks, atkārtota izmantošana un pārstrāde, biogēnā oglekļa uzglabāšana un dzīves cikla beigu posms.

Pretējā gadījumā rodas ietekmes pārvietošanas (*burden shifting/leakage*) risks: Latvijā redzama un pārbaudāma ietekme var tikt vērtēta stingrāk nekā ietekme, kas rodas importētu materiālu ieguvē vai ražošanā ārpus Latvijas. Rezultāts var būt nevis kopējās ietekmes samazinājums, bet tās pārvietošana uz citu valsti, nozari vai piegādes ķēdes posmu.

Biodaudzveidības ietekme nav automātiski kredītrisks

Uzskatām par būtisku skaidri nodalīt trīs līmeņus:

- (1) konkrētas darbības ietekmi uz bioloģisko daudzveidību;
- (2) produkta vai materiāla kopējo dzīves cikla un ilgtspējas novērtējumu;
- un (3) finansiāli materiālu kredītrisku kredītiestādei.

Secinājums, ka konkrēta darbība rada nelabvēlīgu ietekmi uz bioloģisko daudzveidību, pats par sevi vēl nepierāda paaugstinātu kredītrisku. Ja ieteikumi tiek integrēti kredītriska procesos, būtu jāspēj pamatot transmisijas ķēdi:

saimnieciskā darbība → ietekme uz bioloģisko daudzveidību → ekonomiskās sekas uzņēmumam → naudas plūsmas, maksātspējas vai aktīvu vērtības izmaiņas → kredītrisks bankai.

Metodoloģijas atklātība un uzticēšanās procesam

Publiski pieejamajā informācijā Latvijas Banka ir aprakstījusi ieteikumu vispārējo pieeju un norādījusi, ka metodoloģijas kodolu veido strukturēta ekspertu aptauja un konsolidēts ekspertu vērtējums. Tomēr publiskā informācija, mūsu ieskatā, pašlaik nav pietiekami detalizēta, lai trešā persona varētu pilnvērtīgi rekonstruēt ekspertu atlasī, aptaujas norisi, atbilžu sadalījumu, konsensa noteikšanas principus un konkrēto kritēriju pierādījumu bāzi.

Tas rada nevajadzīgu neuzticēšanos procesam, īpaši situācijā, kad ieteikumu rezultāti var tikt izmantoti finanšu sektora riska novērtēšanā. Aicinām Latvijas Banku būt maksimāli atvērta un, ciktāl nepastāv tiesiski ierobežojumi, publiskot ekspertu atlases principus, iesaistīto ekspertu sarakstu, aptaujas jautājumus, anonimizētu atbilžu sadalījumu, konsensa metodiku un pierādījumu avotus katram būtiskajam kritērijam.

Jautājumi Latvijas Bankai

1. Vai, izstrādājot ieteikumus, tika veikta alternatīvu un materiālu aizvietošanas analīze, tostarp salīdzinot koksni ar betonu, tēraudu, citiem metāliem, plastmasu un importētiem materiāliem?

2. Vai tika vērtēts šo alternatīvu pilns dzīves cikls un iespējamā ietekmes pārvietošana ārpus Latvijas?
3. Vai Latvijas Banka piekrīt, ka darbības klasificēšana kā dabas daudzveidībai nelabvēlīga pati par sevi nav pierādījums paaugstinātam kredītriskam?
4. Kāds ir metodoloģiskais un empīriskais transmisijas mehānisms, ar kuru dabas daudzveidības kritēriji tiek sasaistīti ar finansiāli materiālu kredītrisku?
5. Kā Latvijas Banka paredz novērst ieteikumu izmantošanu kā vienkāršotu bināru “labvēlīgs/nelabvēlīgs” filtru kredītlēmumos?
6. Vai Latvijas Banka ir gatava publiskot detalizētu ekspertu aptaujas metodoloģiju, ekspertu atlases principus, iesaistīto ekspertu sarakstu, anonimizētu atbilžu sadalījumu un konsensa noteikšanas metodi?
7. Vai pirms ieteikumu tālākas nostiprināšanās kredītiestāžu praksē Latvijas Banka ir gatava veikt strukturētu konsultāciju ar skartajām nozarēm un neatkarīgi izvērtēt ekonomisko un investīciju ietekmi?

AS “Latvijas Finieris” konteksts

Šos jautājumus uzdod uzņēmums, kura attīstība ir tieši saistīta ar Latvijas bioekonomikas, apstrādes rūpniecības un eksporta konkurētspēju. AS “Latvijas Finieris” koncerns ir viens no nozīmīgākajiem Latvijas augstas pievienotās vērtības koksnes pārstrādes un eksporta uzņēmumiem, viens no lielajiem darba devējiem (2600 darbinieki) apstrādes rūpniecībā un ilgstoši investē ražošanas efektivitātē, pētniecībā, produktu attīstībā un tehnoloģijās.

Uzņēmuma eksporta un inovāciju sniegumu apliecina arī valsts līmeņa novērtējums – “Latvijas Finieris” ir saņēmis “Eksporta čempiona” un “Inovācijas čempiona” atzinību. Pašlaik koncerns īsteno vairāk nekā 400 miljonu eiro investīciju programmu 2023.-2027. gadam, kas vērsta uz produktivitāti, meža un nemeža zemes izmantošanu, ražošanas modernizāciju, augstākas pievienotās vērtības produktiem un starptautiskās konkurētspējas stiprināšanu. Ieguldījumi pētniecībā, zinātnē un attīstībā sasniedz vidēji 10% no radītās pievienotās vērtības pēdējo trīs gadu laikā.

Tādēļ jautājums par finanšu sektora metodoloģijām mums nav teorētisks. Tas skar ilgtermiņa kapitālietilpīgu investīciju paredzamību, finansējuma pieejamību un Latvijas spēju saglabāt un attīstīt bioresursos balstītu augstas pievienotās vērtības rūpniecību.

Noslēgumā – investīciju vide un Eiropas bioekonomikas virziens

Šo jautājumu vēlamies skatīt arī plašākā Latvijas investīciju vides kontekstā. Eiropas Savienības politika pašlaik bioekonomiku, aprites ekonomiku un bioresursos balstītus materiālus nepārprotami virza kā būtiskus konkurētspējas un zaļās pārkārtošanās instrumentus. 2025. gada ES Bioekonomikas stratēģija paredz palielināt inovācijas un investīcijas, veidot

vadošos tirgus bioresursos balstītiem materiāliem – tostarp būvmateriāliem – un vienlaikus nodrošināt ilgtspējīgu biomasas piegādi un dabas aizsardzību. Jaunā Eiropas Bauhaus attīstības virziens savukārt akcentē ilgtspējīgu, apritīgu un inovatīvu būvniecības vidi.

Arī Eiropas Komisijas aprites ekonomikas pieejā ir uzsvērtā nepieciešamība mazināt augstas ietekmes materiālu izmantošanu un attīstīt zemākas ietekmes, tostarp atjaunojamos bioresursos balstītus risinājumus. Tātad Eiropas politika neprasa izvēlēties starp bioekonomiku un dabas aizsardzību – tās mērķis ir panākt konkurētspējīgu, apritīgu un ilgtspējīgu bioekonomiku, kas darbojas dabas robežās.

Tieši tādēļ mums rada bažas situācija, kurā Latvijas finanšu uzrauga izstrādāts instruments, nepietiekami skaidrojot alternatīvu salīdzinājumu un finanšu materialitāti, var radīt pretēju signālu investoriem un finansētājiem. Šāda pieeja pašlaik nevairo mūsu pārliecību par paredzamu un savstarpēji saskaņotu vidi ilgtermiņa investīcijām Latvijas bioekonomikā.

Mēs nevēlamies šo secinājumu formulēt kā konfrontāciju ar Latvijas Banku. Tieši pretēji – aicinām Latvijas Banku ar lielāku metodoloģisko atklātību, nozaru iesaisti un pilna dzīves cikla un aizvietojamības analīzi novērst šo pretrunu un palīdzēt veidot finanšu vidi, kas vienlaikus atbalsta dabas aizsardzību, Latvijas rūpniecības konkurētspēju un Eiropas Savienības stratēģisko pāreju uz apritīgu bioekonomiku.

Aicinām Latvijas Bankas vadību uz atklātu dialogu par minētajiem jautājumiem un metodoloģijas pilnveidošanu pirms tās nostiprināšanās kredītiestāžu ikdienas riska novērtēšanas praksē.

Ar cieņu

Uldis Biķis

AS “Latvijas Finieris” Padomes priekšsēdētājs

Atsauces

Eiropas Komisija, Strategy for a Competitive and Sustainable EU Bioeconomy (2025); Eiropas Komisija, Circular economy strategy; Eiropas Komisija / ES Padome, New European Bauhaus – from vision to implementation (2025-2026).

Papildinājums 2026. gada 1. septembra vēstulei par dabas daudzveidības ieteikumu tiesisko pamatu, metodoloģiju un praktiskās piemērošanas robežām